

SAKSUTSKRIFT

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesrådet i Nord-Trøndelag	14.05.2013	103/13
2 Komite for utdanning, kultur og helse	11.06.2013	8/13
3 Fylkestinget i Nord-Trøndelag	13.06.2013	32/13

Kulturutredningen 2014: uttalelse

Fylkestinget i Nord-Trøndelag har behandlet saken i møte 13.06.2013 sak 32/13

Møtebehandling

Saken ble sluttbehandlet i fylkestingets møte 12. juni.

Følgende hadde ordet i saken: Trude Holm (SP), Anne Berit Sæther (AP), Bjørn Engen (AP), Ola Morten Teigen (FrP), Anne Kolstad (SV) (Ola Morten Teigen (FrP)), og Erik Fløan (H)

Votering

Komiteens innstilling punkt 1 -10	Enstemmig vedtatt
Komiteens innstilling punkt 11	Vedtatt med 32 mot 3 stemmer

Vedtak

1: Fylkeskommunens rolle i forhold utviklingen av nasjonenes kulturpolitikk:

Nord-Trøndelag fylkeskommune ser det som svært viktig at en i framtida foretar en reell delegering til fylkeskommunene innenfor de virkemidler som i dag knyttes til kulturområdet.

2: Like muligheter for kulturutøvelse gjennom statstilskudd til regionale kulturfond:

Fylkestinget mener at satsing på regionale kulturfond bør tydeliggjøres som nasjonal kulturpolitisk strategi.

3: Styrking av bibliotekene som kulturarena:

Nord-Trøndelag fylkeskommune mener at utvalget burde foreslått at statlige midler settes av til oppjustering og bygging av lokale bibliotekbygg, slik at de i større grad kan fungere som møteplasser og formidlingsarenaer. Videre burde det vært konkretisert at statlige midler foreslås satt av til driftsoppgaver med delt ansvar mellom lokalt/kommunalt, fylkeskommunalt og nasjonalt nivå:

4: Kulturminnene som utviklingsressurs:

Fylkestinget mener at kulturutredningen ville vært vesentlig styrka om den i langt større grad diskuterte kulturminnepolitikken og organiseringen av kulturminneforvaltningen.

5: Frivillig sektor:

Fylkestinget støtter utredningsutvalgets tilrådinger om styrking av fritidsdeltakelsen i kunst- og kulturlivet.

6: Kulturskolene som utviklingsaktør:

Fylkestinget mener at kulturutredningen foreslår gode tiltak for å styrke kulturskolen. Samspill og koordineringsfunksjonen kulturskolen bør ha med det øvrige kulturlivet bør likevel vektlegges sterkere.

7: Heller progresjon enn prosjekt:

Fylkestinget støtter utvalgets råd om å satse tungt på et lokalt kulturløft. I en periode bør det innebære øremerkede driftsmidler. Forvaltning av tilskuddsmidler bør skje så nærme brukeren, og så ubyråkratisk som mulig.

8: Ungdom og deltakelse:

Fylkestinget støtter utredningsutvalget forslag om utvikling av fritidsklubber. Samtidig er det viktig å løfte begrepet inkluderende ungdomsarenaer som kulturpolitisk mål fordi det er breiere og gir større lokalt handlingsrom.

9: Kultur og næring:

Fylkestinget mener at det, som ledd i en helhetlig og bærekraftig kunstnerpolitikk, er nødvendig å se nærmere på utdanningsløpet og opprettholder uttalelsen sin om at det er behov for å stryke entreprenørskapsdelen av kunst og kulturutdanningene.

10: Kultur og helse:

Ut fra både kulturperspektiv og helseperspektiv er det viktig å styrke kultur- og helseforskningen i Norge. Det bør etableres utviklingsprosjekt i kommuner og institusjoner som med basis i data fra Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag utprøver og undersøker sammenhengen mellom kulturbruk og helsegevinst.

11:

De økende kulturforskjellene i det norske samfunnet er i mange tilfeller sammenfallende med økende klasseforskjeller. Ved at det gis større plass for de estetiske fag i grunnskolen, vil alle barn få en god kunstfaglig balast. Økt status på de estetiske fagene i skolen, vil bidra til å styrke den kulturelle grunnmuren.

Komite for utdanning, kultur og helse har behandlet saken i møte 4. og 11.06.2013 sak 8/13

Møtebehandling

Behandling i Komité for utdanning, kultur og helse 11.06.2013

Saksordfører Trude Holm la fram saken.

FORSLAG

Trude Holm på vegne av SP

Nytt pkt. 11

De økende kulturforskjellene i det norske samfunnet er i mange tilfeller sammenfallende med økende klasseforskjeller. Ved at det gis større plass for de estetiske fag i grunnskolen, vil alle barn få en god kunstfaglig balast. Økt status på de estetiske fagene i skolen, vil bidra til å styrke den kulturelle grunnmuren.

VOTERING

Komiteen tiltrådte enstemmig fylkesrådets innstilling

Forslag fra SP

Vedtatt med 8 mot 1 stemme

KOMITEINNSTILLING

1: Fylkeskommunens rolle i forhold utviklingen av nasjonenes kulturpolitikk:

Nord-Trøndelag fylkeskommune ser det som svært viktig at en i framtida foretar en reell delegering til fylkeskommunene innenfor de virkemidler som i dag knyttes til kulturområdet.

2: Like muligheter for kulturutøvelse gjennom statstilskudd til regionale kulturfond:

Fylkestinget mener at satsing på regionale kulturfond bør tydeliggjøres som nasjonal kulturpolitisk strategi.

3: Styrking av bibliotekene som kulturarena:

Nord-Trøndelag fylkeskommune mener at utvalget burde foreslått at statlige midler settes av til oppjustering og bygging av lokale bibliotekbygg, slik at de i større grad kan fungere som møteplasser og formidlingsarenaer. Videre burde det vært konkretisert at statlige midler foreslås satt av til driftsoppgaver med delt ansvar mellom lokalt/kommunalt, fylkeskommunalt og nasjonalt nivå:

4: Kulturminnene som utviklingsressurs:

Fylkestinget mener at kulturutredningen ville vært vesentlig styrka om den i langt større grad diskuterte kulturminnepolitikken og organiseringen av kulturminneforvaltningen.

5: Frivillig sektor:

Fylkestinget støtter utredningsutvalgets tilrådinger om styrking av fritidsdeltakelsen i kunst- og kulturlivet.

6: Kulturskolene som utviklingsaktør:

Fylkestinget mener at kulturutredningen foreslår gode tiltak for å styrke kulturskolen. Samspill og koordineringsfunksjonen kulturskolen bør ha med det øvrige kulturlivet bør likevel vektlegges sterkere.

7: Heller progresjon enn prosjekt:

Fylkestinget støtter utvalgets råd om å satse tungt på et lokalt kulturløft. I en periode bør det innebære øremerkede driftsmidler. Forvaltning av tilskuddsmidler bør skje så nærme brukeren, og så ubyråkratisk som mulig.

8: Ungdom og deltakelse:

Fylkestinget støtter utredningsutvalget forslag om utvikling av fritidsklubber. Samtidig er det viktig å løfte begrepet inkluderende ungdomsarenaer som kulturpolitisk mål fordi det er breiere og gir større lokalt handlingsrom.

9: Kultur og næring:

Fylkestinget mener at det, som ledd i en helhetlig og bærekraftig kunstnerpolitikk, er nødvendig å se nærmere på utdanningsløpet og opprettholder uttalelsen sin om at det er behov for å stryke entreprenørskapsdelen av kunst og kulturutdanningsene.

10: Kultur og helse:

Ut fra både kulturperspektiv og helseperspektiv er det viktig å styrke kultur- og helseforskningen i Norge. Det bør etableres utviklingsprosjekt i kommuner og institusjoner

som med basis i data fra Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag utprøver og undersøker sammenhengen mellom kulturbruk og helsegevinst.

11:

De økende kulturforskjellene i det norske samfunnet er i mange tilfeller sammenfallende med økende klasseforskjeller. Ved at det gis større plass for de estetiske fag i grunnskolen, vil alle barn få en god kunstfaglig balast. Økt status på de estetiske fagene i skolen, vil bidra til å styrke den kulturelle grunnmuren.

MERKNAD:

(det voteres ikke over merknader)

Saksordfører, Trude Holm, mener vi må ha en kulturpolitikk som sikrer at alle får tilgang til kunst- og kulturopplevelser, uavhengig av geografisk, økonomisk og sosiale skillelinjer. Kultur bygger fellesskap og felles identitet. Det må satses på arenaer der folk kan møtes på tvers av ulike skillelinjer og som skaper samfunnsforståelse. Kultur er viktig fordi den underbygger verdier som demokrati, rettferdighet og mangfold og dermed betyr mye for livskvaliteten vår .

Kulturutredningen 2014 viser at det fra regjeringens side er satset stort på kultur de siste årene, og at målet om å bruke 1% av statsbudsjettet snart er nådd. Det største fokuset har vært rettet mot investeringer i institusjoner, mens tilskuddene til drift har blitt redusert.

Saksordfører ønsker derfor velkommen tanken om et nytt kulturløft med fokus på innholdsproduksjon, kvalitet og lokal aktivitet. Det blir viktig å satse på den lokale grunnmuren: på bibliotek, fritidsklubber, den kulturelle skolesekken, kulturskoler, kor, korps og frivillige aktiviteter.

Etter saksordførers mening, må man i denne grunnmursbyggingen også inkludere skolen.

De økende kulturforskjellene i det norske samfunnet er i mange tilfeller sammenfallende med økende klasseforskjeller. I skolen nås alle barn, og det er derfor viktig at de her får en kunstfaglig balast. De estetiske fag i skolen må gis økt status.

Saksordfører er enig i den tydelige uttalelsen som kommer fram i innstilling til vedtak som sier at virkemidlene må styrkes og delegeres til fylkeskommunen hvis en skal lykkes med økt lokal kulturaktivitet.

Rørvik, 11.06.2013

Trude Holm
saksordfører

Bjørn Engen
komitèleder

Kulturutredningen 2014: uttalelse

Arkivsak-dok. 13/04060-2
Saksbehandler Jan Inge Yri

Saksgang	Møtedato	Saksnr
Fylkesrådet i Nord-Trøndelag	14.05.2013	103/13
Fylkestinget i Nord-Trøndelag	13.06.2013	32/13

Fylkesrådets innstilling til vedtak:

1: Fylkeskommunens rolle i forhold utviklingen av nasjonenes kulturpolitikk:

Nord-Trøndelag fylkeskommune ser det som svært viktig at en i framtida foretar en reell delegering til fylkeskommunene innenfor de virkemidler som i dag knyttes til kulturområdet.

2: Like muligheter for kulturutøvelse gjennom statstilskudd til regionale kulturfond:

Fylkestinget mener at satsing på regionale kulturfond bør tydeliggjøres som nasjonal kulturpolitisk strategi.

3: Styrking av bibliotekene som kulturarena:

Nord-Trøndelag fylkeskommune mener at utvalget burde foreslått at statlige midler settes av til oppjustering og bygging av lokale bibliotekbygg, slik at de i større grad kan fungere som møteplasser og formidlingsarenaer. Videre burde det vært konkretisert at statlige midler foreslås satt av til driftsoppgaver med delt ansvar mellom lokalt/kommunalt, fylkeskommunalt og nasjonalt nivå.

4: Kulturminnene som utviklingsressurs:

Fylkestinget mener at kulturutredningen ville vært vesentlig styrka om den i langt større grad diskuterte kulturminnepolitikken og organiseringen av kulturminneforvaltningen.

5: Frivillig sektor:

Fylkestinget støtter utredningsutvalgets tilrådinger om styrking av fritidsdeltakelsen i kunst- og kulturlivet.

6: Kulturskolene som utviklingsaktør:

Fylkestinget mener at kulturutredningen foreslår gode tiltak for å styrke kulturskolen. Samspill og koordineringsfunksjonen kulturskolen bør ha med det øvrige kulturlivet bør likevel vektlegges sterkere.

7: Heller progresjon enn prosjekt:

Fylkestinget støtter utvalgets råd om å satse tungt på et lokalt kulturløft. I en periode bør det innebære øremerkede driftsmidler. Forvaltning av tilskuddsmidler bør skje så nærme brukeren, og så ubyråkratisk som mulig.

8: Ungdom og deltakelse:

Fylkestinget støtter utredningsutvalget forslag om utvikling av fritidsklubber. Samtidig er det viktig å løfte begrepet inkluderende ungdomsarenaer som kulturpolitisk mål fordi det er breiere og gir større lokalt handlingsrom.

9: Kultur og næring:

Fylkestinget mener at det, som ledd i en helhetlig og bærekraftig kunstnerpolitikk, er

nødvendig å se nærmere på utdanningsløpet og opprettholder uttalelsen sin om at det er behov for å stryke entreprenørskapsdelen av kunst og kulturutdanningene.

10: Kultur og helse:

Ut fra både kulturperspektiv og helseperspektiv er det viktig å styrke kultur- og helseforskningen i Norge. Det bør etableres utviklingsprosjekt i kommuner og institusjoner som med basis i data fra Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag utprøver og undersøker sammenhengen mellom kulturbruk og helsegevinst.

Fylkesrådets vurdering

Kulturutvalget har nå levert sin utredning om framtidens kulturpolitikk i Norge: **Kulturutredningen 2014 (NOU 2013:4)**. Denne blir et viktig grunnlag for eventuell den neste stortingsmeldinga for kulturfeltet skal lages. Fylkestinget har tidligere levert innspill til utvalgets arbeid. Der var fokus de særlige utfordringene i forhold til geografisk og sosial skeivfordeling av kulturgoder som Nord-Trøndelag opplever. Fylkets viktigste grep i arbeidet med å møte disse er god samordning, både vertikalt og horisontalt.

Sjøl om, som rimelig er, kulturutvalgets arbeid ikke møter Fylkestingets uttalelser på alle punkter, er likevel hovedtrekkene i utredninga et steg i rett retning. For det første tar utredninga til orde for ei sterk satsing på lokal kulturaktivitet. For det andre har den tydelig fokus på sterkere samordning, og å gjøre det enklere for det frivillige kulturlivet. Dernest har den fokus på økt kulturproduksjon, der kulturinstitusjonene skal samarbeide breiere. Dette er alle satsninger som vil styrke det lokale og regionale kulturlivet samlet sett. Samtidig foreslår utredningsutvalget ordninger som sannsynligvis vil virke sentraliserende og skape avstand mellom forvaltning og det lokale kulturlivet. Det må være et bærende prinsipp at utviklingsarbeid, forvaltning, tilskudd og prosjektmidler, må handteres i nært samspill med den kulturelle virkeligheten der behovene finnes.

Steinkjer 14.mai 2013

Ingvild Kjerkol
fylkesrådsleder
(sign)

Terje Sørvik
fylkesråd for regional utvikling og kultur
(sign)

Saksutredning

Sammendrag

Grunnlaget for eventuell den neste stortingsmeldingen på kulturområdet, Kulturutredningen 2014, er nå lagt fram. Den viser hvordan kulturpolitikken de siste årene har hatt fokus på investering i institusjoner, mens tilskuddene til drift har blitt redusert.

Derfor tar utvalget til orde for et nytt kulturløft som skal ha fokus på økt innholdsproduksjon, kvalitet og lokal aktivitet. Det er den lokale grunnmuren som skal bygges.

Fylkestinget har levert innspill til utredningsutvalget sitt arbeid. Der var fokus de særlige kulturpolitiske utfordringene for et distriktsfylke.

Fylkestinget støtter satsing på lokal kulturaktivitet som kulturskoler, bibliotek dirigentlønnsordning, fritidsklubb, UKM, Den kulturelle skolesekken med flere, men er kritisk til forslag som fungerer sentraliserende og byråkratiserende. I stedet understrekes behovet for nærhet mellom kulturforvaltning og kulturutøvere i vid forstand. Derfor må statsmidlene og langt større omfang delegeres til regionene.

Referanse for saken

Arkivsak NTFK 13/04060-2

Vedlegg:

Utrykt: Kulturutredningen 2014 (NOU 2013:4)

Saksframstilling

Bakgrunn:

Kulturutredningen 2014 ble avgitt til kulturdepartementet 4. mars 2013. Den skal danne grunnlag for den eventuelt den neste stortingsmeldingen på kulturfeltet.

I Kulturutredningen er kulturpolitiske mål, virkemidler og tiltak i perioden etter 2005 særlig gjennomgått, og det er gitt forslag til innretning av et bredt spekter av strategier og tiltak innenfor bredden av kulturfeltet. Fylkestinget har nå anledning til å uttale seg om utredningen.

Hovedtrekk i utredningen:

Utredningsutvalget mener de nasjonale målene for kulturpolitikken bør være demokrati, rettferdighet og mangfold. Utvalget avgrensar det kulturpolitiske ansvarsområdet til virksomheter med ekspressivt hovedformål. «Ytringskultur» er utvalgets begrep for dette.

Lokalt løft nedenfra

Utredningen peker på at det er investert betydelig i kulturell infrastruktur forstått som kulturinstitusjoner. Nå er det på tide å styrke den kulturelle grunnmuren i form av et lokalt kulturløft, der tiltakene skal bygges nedenfra, i tråd med lokale forutsetninger. Utvalget mener at øremerking av statsmidler til folkebibliotek, kulturskolene, innføring av dirigentlønnsordning, og øving og framføringslokaler i det lokale kulturlivet, bør vurderes.

Økt produksjon, samarbeid, samordning og forskning

Utvalget mener at trykket i den framtidige kulturpolitikken må ligge på kunstproduksjon, kvalitet og publikumsutvikling. Kulturinstitusjonene må driftes mer fleksibelt, med større fokus på skapende virksomhet og samarbeid med frie grupper. Og eierstyringa av institusjonene må ha større vekt på egenart og ansvarliggjøring i forhold til offentligheten heller enn måling, veiing og byråkratisk kontroll. Utvalget ønsker at en større del av statsmidlene må

kanaliseres gjennom Norsk kulturfond.

Videre peker utvalget på behovet for en kunnskapsbasert kulturpolitikk og slutter seg til Grund-utvalgets forslag om å opprette et forskningssenter på kunst- og kulturvernområdet. Utvalget peker på behovet for bedre dialog og samordning mellom forvaltningsnivåene.

Kulturpolitikkenes sektoransvar bør utvides

Utvalget foreslår at ansvaret for kulturskolene overføres til Kulturdepartementet. Og at Kirkeavdelingen i Fornyings-administrasjons- og kirkedepartementet overføres til Kulturdepartementet. Det bør videre vurderes om ansvaret for de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene, fritidsklubbene og kulturminnevernet også skal overføres til Kulturdepartementet.

Kulturloven styrkes

Utvalget foreslår at kulturpolitikkenes lovgrunnlag styrkes gjennom at kulturloven utstyres med bestemmelser som gir kommuner og fylkeskommuner ansvar for å utvikle planverk for området. Det mener at kultur må inn i Plan- og bygningsloven på linje med folkehelse og at kulturloven utstyres med bestemmelser tilsvarende paragraf 13-6 i opplæringsloven. Voksenopplæringslovens paragraf 7 bør suppleres med en bestemmelse om kommunalt ansvar.

Kunstpolitikk og inkludering

Utvalget peker på behovet for å utvikle en bærekraftig kunstnerpolitikk, der styrking av virkemiddelapparat og endring av stipend og prosjektstøtte skal gi mer til færre og større fokus på kommersiell inntjeningssevne. Den todelte strategien for inkluderende kulturliv, det vil si bygging av arenaer for minoriteter og samtidig gjøre kulturinstitusjonene mer inkluderende, bør videreføres og utvides til å omfatte det lokale kulturlivet i større grad.

Fylkestingets uttalelse til utredningsutvalget

Fylkestinget har tidligere levert uttalelse til utredningsutvalget. I sak 43/12, vedtatt 14.06 2012, valgte Fylkestinget å uttale seg gjennom 10 punkter om forhold som er av særlig betydning for kulturpolitikken i et regionalt perspektiv.

Saksframstillinga er i det videre bygd på Fylkestingets uttalelser. Først presenteres fylkeskommunens innspill. Deretter vises i hvilket omfang, eller på hvilken måte, utredningen svarer på dette.

Hvert punkt avsluttes med ei vurdering som grunnlag for ny uttalelse.

1: Fylkeskommunens rolle i forhold utviklingen av nasjonenes kulturpolitikk:

Nord-Trøndelag fylkeskommune ser det som svært viktig at en i framtida foretar en reell delegering til fylkeskommunene innenfor de virkemidler som i dag knyttes til kulturområdet.

NOU: 2013:4

Kulturutredningen svarer lite på dette.

Utvalgets vurdering i kapittel 12 «Kommunal og fylkeskommunal kulturpolitikk» (s. 229) framhever at det i årene som kommer «.....bør det være en prioritert oppgave å utvikle en mer organisert dialog mellom disse instansene med hensyn til mål, ansvarsforhold og oppgavefordeling i kulturpolitikken» (s. 285)

VURDERING/problemstilling:

Utvalgets vurdering er laust formulert og gir få bindinger. Den gir ikke grunnlag for å vente at fylkeskommunen skal gi større innflytelse over kulturpolitikken.

I kapitlet beskrives det hvordan investeringene til kultur i kommunene har vokst. Det meste

har gått til idrettsanlegg og kulturanlegg. Samtidig har midlene til drift blitt vesentlig redusert. Det har ført til en marginalisering av kulturfeltet som sektor, og gjort at sjølstendige «kulturpolitiske begrunnelser» (S.282) basert på kulturens egenverdi har kommet på vikende front.

Videre pekes det på hvordan de direkte statsmidlene, eksempelvis prosjektstøtte, har bidratt til å vitalisere den lokale kulturen, særlig begivenhetskulturen, som festivaler og musikkscener.

Kort sagt beskriver denne delen av utredningen hvordan staten lykkes i sin direkte samhandling med kommunene gjennom knutepunkt og Norsk kulturråd, og hvordan fylkeskommunene ikke evner å gjennomføre systematisk samhandling med kommunene på kulturfeltet. Videre pekes det på hvordan fylkeskommunen kommer i klemme mellom krav til regional medfinansiering gitt av staten og ønsket om å gjennomføre en egen kulturpolitikk. Utvalget peker også på at den fylkeskommunale kulturpolitikken i hovedsak er distriktpolitisk begrunna, mens departementets innsats bygger på kulturens egenverdi.

Når staten gjennom støtteordningene griper direkte inn i det lokale kulturlivet som motvekt mot den lokale nedprioriteringene, oppstår det et sentraliseringsdilemma (se punkt 7 under) som utvalget innrømmer de ikke har noen god løsning på.

Det er ei svakhet i ei utredning der en av grunntankene er å bane vei for et betydelig kulturløft nedenfra og opp at den samtidig har så sterkt fokus på det statsnære apparatet, som styrer pengene utenom lokaldemokratisk påvirkning. Avstanden til den som kjenner hvor skoen trykker, blir for stor og utredninga peker på at den medfører økt prosjektbygging. Kulturutredningen legitimerer den statlige direktestyringa med at det er bare her man evner å framføre tiltak basert på kulturens egenverdi. Det er ei diskuterbar begrunnelse.

Å legge grunnlag for et livskraftig lokalt kulturliv handler for en stor del om tilgang på ressurser og mulighet til å utforme effektiv kulturpolitikk. Fylkestinget opprettholder derfor uttalelsen sin.

2: Like muligheter for kulturutøvelse gjennom statstilskudd til regionale kulturfond:

Fylkestinget mener at utvalget bør foreslå å endre de statlige tilskuddsordningene slik at staten kan bidra vesentlig i regionale kulturfond/produksjonsfond.

NOU: 2013:4

Kulturutredningen svarer på dette i kapittel 15.6: «Styrk den lokale kommersielle kulturproduksjonen».

Der går det fram at utvalget har «drøftet om det bør etableres regionale fond som insentivapparat for utvikling av kulturnæringene. I så fall bør tildelinger være spisset mot forretningsutvikling»

Utvalget ser for seg at et slikt fond enten kan være en underavdeling av Innovasjon Norge eller i form av tilskudd til regionale fond med lokal og regional medfinansiering.

VURDERING/problemstilling:

En viktig bakgrunn for det foreslåtte tiltaket er ønsket om å nå kunstnere som faller mellom to stoler i det offentlige virkemiddelapparatet: De som er for kommersielle for Norsk kulturråd og for kunstneriske for Innovasjon Norge (s.313). Utvalget peker på at «ivaretagelse av kunstnernes og kulturutøvernes levekår ikke utelukkende er offentlige myndigheters ansvar» (s.313) og ser for seg at også andre enn det offentlige kan bidra inn mot et slikt fond.

Nord-Trøndelag er et grisgrendt distriktsfylke med lavt publikumsgrunnlag. Om vi tok bort den delen av fylkets kulturproduksjon som ikke er kommersiell, forstått som ikke forretningsmessig lønnsom, ville vi stå igjen med lite.

På samme måte som idrett kan beskrives som en pyramide med noen få profesjonelle utøvere på toppen, kan man si at den nordtrønderske kulturpyramiden er veldig brei i rota og

butt i toppen.

I dette perspektivet blir komiteens forslag til regionale kulturfond for smalt.

Det er staten og fylkeskommunen som er den suverent største oppdragsgiveren innenfor kulturfeltet i Nord-Trøndelag gjennom forvaltning og støtte til Den kulturelle skolesekken, Den kulturelle spaserstokken, og drift av kunstinstitusjonene. Mange av de som søker oppdrag fra det offentlige har ikke finansiell ryggrad til å kunne utvikle produksjoner som også kan være salgbare til andre enn eksempelvis Den kulturelle skolesekken. Derfor bør i stedet, eller i tillegg, et regionalt produksjonsfond kunne støtte utvikling av produksjoner som er samfunnsmessig lønnsomme, det vil si at man kan hente ut merverdi gjennom å rette en produksjon/hendelse/tiltak mot en region kontra som lokal engangshendelse.

Utvalget holder fram Frifond og ønsker seg forenklede, tillitsbaserte støtteordninger.

Regionale kulturfond vil utmerket godt kunne fungere i en slik rolle, og på grunn av nærheten til den regionale kulturvirkeligheten ha lettere for å sørge for lokal koordinering, behovstilpasning og engasjement fra privat næringsliv enn om man eksempelvis utvider Frifond, eller bygger tilsvarende ordninger.

Sterke regionale kulturfond vil være helt i tråd med en av grunntankene i Kulturutredningen 2014: Behovet for et lokalt kulturløft. I tillegg vil de kunne utformes slik at de tar hand om mange av utredningsutvalgets tilrådninger, eksempelvis større samarbeid mellom institusjonene og frie grupper, styrking av kulturskolen, og så videre.

I lys av dette mener Fylkestinget at satsing på regionale kulturfond bør tydeliggjøres som nasjonal kulturpolitisk strategi.

3: Styrking av bibliotekene som kulturarena:

Fylkestinget ber om at utvalget foreslår grep for å styrke de lokale bibliotekene, både i forhold til finansiering av bygg og drift.

NOU: 2013:4

I kapittel 15.5.1 bekreftes fylkestingets vurdering når det gjelder behov for å styrke av de lokale bibliotekene. Utvalget peker på at bibliotekene er systematisk underfinansiert og nedprioritert, samtidig som folkebibliotekene er en del av den kulturelle grunnmuren i kommunene, med ansvar som «kulturell og kompetansegivende møteplass og kunnskaps- og kulturformidler for hele befolkningen» (NOU 2013:4, 15.5.1 Biblioteket s. 310). Videre framhever utvalget at bibliotekenes digitale tjenester kan ikke erstatte det fysiske bibliotekrommet som i seg selv «har en viktig samfunnsmessig betydning» som arena for kompetanseutvikling og formidling (s. 311).

VURDERING/problemstilling:

I beskrivelsen av utfordringene stiller Kulturutredningen spørsmål ved dagens ansvarsfordeling for bibliotekvesenet, og det etterlyses klarere rollefordeling mellom nasjonalbiblioteket, fylkesbibliotekene og folkebibliotekene. Det påpekes at Kulturdepartementet bør ha en «større samordningsmyndighet (...) for å sikre realisering av politiske intensjoner om å styrke og samordne folkebibliotekene og skolebibliotekordningen» (s. 311). I utvalgets konkretisering av samordningsbehov nevnes digital infrastruktur og e-bokutlån spesielt. Videre uttrykker utvalget at fylkesbibliotekene kan få en utvidet rolle i forhold til fordelingen av utviklingsmidler til folkebibliotekene.

I kapittel 15 «Oppsummering av tilrådninger» (s. 318) foreslår utvalget en vurdering av øremerkede midler til lokalt kulturløft, med folkebibliotekene som et av de prioriterte områdene.

Nord-Trøndelag fylkeskommune mener at utvalget burde foreslått at statlige midler settes av til oppjustering og bygging av lokale bibliotekbygg, slik at de i større grad kan fungere som møteplasser og formidlingsarenaer. Videre burde det vært konkretisert

at statlige midler foreslås satt av til driftsoppgaver med delt ansvar mellom lokalt/kommunalt, fylkeskommunalt og nasjonalt nivå: Litteraturforsyning inkludert frakt av fysiske dokumenter og infrastruktur for e-bokutlån; Allmenn tilgang til informasjonsdatabaser og digitale fag- og forskningsdokumenter; Bibliografiske data som sikrer god tilgang til bibliotekenes innhold gjennom felles søketjenester.

4: Kulturminnene som utviklingsressurs:

Fylkestinget mener at staten må omorganisere kulturminneforvaltningen. Ansvaret for kulturminneforvaltningen bør legges til Kulturdepartementet.

NOU: 2013:4

Museum og kulturvern behandles i kapittel 11.5 »Museum og kulturvern», og handler primært om museenes rolle og samfunnsoppgaver. I avsnitt 11.5.4 «Utvalgets vurdering» pekes det på at det er ulike oppfatninger fagmiljøene om kulturminnevernets departementale tilknytning, før det framføres at «etter utvalgets oppfatning bør kulturminnevernets departementstilknytning vurderes nærmere, og tiltak bør iverksettes for samordne og tydeliggjøre sektoransvaret på området»

VURDERING/problemstilling:

Her svarer utvalget i tråd med fylkestingets uttalelse, men argumentasjonen og formuleringene er vage. Det er ingen grunn til å tru at det vil skje endringer på dette feltet som følge av kulturutvalgets utredning. Det er kanskje symptomatisk at det alt vesentlige av kapitlet som museum og kulturvern handler om museum, som er tilknyttet kulturdepartementet.

Utredninga ville vært vesentlig styrka om den i mye større omfang hadde utredet organiseringen av kulturminneforvaltningen, og slik forberedt den diskusjonen den sjøl ber om. Med kulturutvalgets noe summariske framstilling er diskusjonen lite forberedt og framstår mer som et fromt ønske, enn ei godt begrunna tilråding i tråd med utvalgets mandat. Det er lett å se at fra et departementsnært ståsted kan en slik diskusjon framstå som vanskelig. I et regionalt utviklingsperspektiv derimot, er det liten tvil om at ansvarsfragmenteringa på kulturminnefeltet er et betydelig hinder for å utnytte kulturminnene som ressurs. Det offentlige har ingen mulighet til aleine å ta vare på alle kulturminnene som trenger vern. Dermed blir mobilisering til økt frivillig deltakelse en avgjørende suksessfaktor. I det bildet er et tydelig forvaltningsregime et premiss.

26. april la regjeringa (Miljøverndepartementet) fram kulturminnemeldinga «Framtid med fotfeste» (Meld. St. 35, 2012-2013). I kapittel 5 «organisering av kulturminneforvaltningen» (s.67) er det ingenting som tyder på at regjeringa ser behovet for en grunnleggende gjennomgang av organiseringa av kulturminnevernet. På side 72 listes departementets tiltak i forhold til organisering. Der går det fram at Riksantikvarens rolle som direktorat skal videreutvikles, og fylkeskommunen skal gis større ansvar etter kulturminneloven, og så bortover. Dette kan leses som fokus på tydeliggjøring og forsterkning, men ikke endring. I lys av dette er det ikke mindre viktig at man bruker anledningen til å utforme en ny kulturpolitikk til en nøye gjennomgang av og diskusjon om kulturminnepolitikken også burde være en del av kulturpolitikken.

Fylkestinget mener at kulturutredninga ville vært vesentlig styrka om den i langt større grad diskuterte kulturminnepolitikken og organiseringen av kulturminneforvaltningen.

5: Frivillig sektor:

Fylkestinget i Nord-Trøndelag mener at ordningene for tilskudd til frivillig virksomhet på kultur- og fritidsområdet må forenkles og samordnes slik at man skaper mest mulig aktivitet og minst mulig administrasjon.

NOU: 2013:4

I kapittel 15.4 «Styrk fritidsdeltakelsen i kunst- og kulturlivet» (s. 308) er tilrådingene fra

utredningsutvalget på linje med Fylkestingets uttalelse. Utvalget poengterer «betydningen av tillitsbaserte støtteordninger for frivillige organisasjoner og frivillig aktivitet. Utvalget er svært opptatt av at offentlige støtteordninger må støtte opp om, og ikke undergrave, engasjementet til medlemmer i frivillige organisasjoner» (s. 309)

VURDERING/problemstilling:

Videre tar utvalget til orde for dirigentlønsordning, økt støtte til øvings- og framføringslokaler, og prioritering av Ungdommens kulturmonstring, Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken. Dette er alle ordninger som vil bidra til å styrke den frivillige deltakelsen i kunst- og kulturlivet.

Fylkestinget støtter utredningsutvalgets tilrådinger om styrking av fritidsdeltakelsen i kunst- og kulturlivet.

6: Kulturskolene som utviklingsaktør:

Det er behov for å styrke tilgangen på kulturopplevelser og kulturdeltakelse, og samspillet mellom profesjonelle og amatører, gjennom å utvikle kulturskolenes rolle til å omfatte fritidskulturlivet. Ansvaret for kulturskolene bør legges til Kulturdepartementet.

NOU: 2013:4

Utredningen samsvarer delvis med Fylkestingets uttalelse. Utvalget foreslår å overføre ansvaret for kulturskolene til Kulturdepartementet, og flytte bestemmelsene i opplæringsloven som angår kulturskolen til kulturloven, og samtidig gjøre det mulig å knytte til den en forskrift som stiller krav om kvalitet. Utvalget ser ikke for seg å utvide kulturskolens oppdrag, men å forsterke og tydeliggjøre det, særlig i forhold til å nå flere elever.

VURDERING/problemstilling:

Kulturutvalget peker på kulturskolene som «et av kulturpolitikkenes viktigste verktøy i arbeidet med å styrke kulturens egenverdi og samfunnsvirkninger – rettferdighet, mangfold, demokrati og ytringsfrihet» (Kapittel 13.3.1 «Kulturskolen») og plasserer den som en av de viktigste lokale ytringskulturarenaer. Koplek opp mot utredningens fokus på samordning mellom ulike forvaltningsnivå og styrkinga av samordningsdimensjonen i kulturloven, burde kulturskolen som arena for samarbeid og samordning vært sterkere vektlagt.

For eksempel vil ei dirigentlønsordning kreve ei organisatorisk forankring, noen må ansette dirigentene som skal støtte fritidskulturlivet. Her er kulturskolene et helt naturlig førstevalg. Gjennom å tilby ei slik kompetanseordning, som ei dirigentlønsordning er, og sørge for at det blir utvidet til andre felt, slik utvalget ønsker, vil man bygge sterk lokal samordning på sentrale deler av kulturfeltet, slik Fylkestinget pekte på i sitt innspill til utredningsutvalgets arbeid.

Fylkestinget mener at kulturutredningen foreslår gode tiltak for å styrke kulturskolen. Samspill og koordineringsfunksjonen kulturskolen bør ha med det øvrige kulturlivet bør likevel vektlegges sterkere.

7: Heller progresjon enn prosjekt:

En større del av finansieringen av kulturaktivitet bør frigjøres fra prosjektorganisering og heller overføres til regionene som tilskudd til drift og utviklingsarbeid.

NOU: 2013:4

Utredningen er utydelig på dette punktet.

VURDERING/problemstilling:

Utredningen kan leses på (minst) to måter på dette punktet.: Beskrivelsen av satsning på lokalt kulturløft, med tydelig fokus på å bygge nedenfra, og med forslag om å vurdere å øremerke tilskudd, vil innebære ei styrking av lokal drift (av bibliotek, kulturskolen, etc.).

Samtidig foreslår utvalget å styrke Norsk kulturfond og Frifond, som begge er statlig forankra organisasjoner som støtter prosjektorientert arbeid.

Ei velvillig lesning vil se dette som ei nedenfra og -opp satsning på drift som blir komplettert av ei ovenfra og ned- satsning på prosjekt. Ei kritisk lesning kan være at utvalget ikke har foretatt ei gjennomført prioritering.

I kapittel 12.24 «Oppsummering: utviklingen av lokalt kulturliv etter 2005» peker utvalget på at «statlige støtteordninger kan være en effektiv mekanisme for å opprettholde og utvide finansieringsgrunnlaget for det lokale kulturlivet. Samtidig kan disse støtteordningene virke politisk sentraliserende ved at ressurser kanaliseres fra statlige instanser til lokale kulturlivsaktører uten å gå veien om lokale folkevalgte organer» (s. 273).

I fortsettelsen peker utvalget på at rapporteringskravene som følger disse midlene kan føre til økt byråkratisering eller rapporteringskrav for kulturfrivilligheten. Utvalget foreslår ingen løsning på det de beskriver som et «desentraliseringsdilemma», som botner i en målkonflikt mellom forvaltningsnivåene. (s. 274).

Fra et regionalt synspunkt er det liten tvil om at kulturutredningen ville stått seg på å anbefale ei tydelig prioritering på dette feltet.

Fylkestinget støtter utvalgets råd om å satse tungt på et lokalt kulturløft. I en periode bør det innebære øremerkede driftsmidler. Forvaltning av tilskuddsmidler bør skje så nærme brukeren, og så ubyråkratisk som mulig.

8: Ungdom og deltakelse:

Fylkestinget i Nord-Trøndelag ser det som viktig at man legger til rette for å utvikle robuste og fleksible ungdomsarenaer som stimulerer alle til deltakelse. Det er viktig med tverrsektoriell innsats i utviklinga av inkluderende ungdomsarenaer. Derfor bør inkluderende ungdomsarenaer tydeliggjøres som mål i den nasjonale kulturpolitikken.

NOU: 2013:4

Utredningsutvalgets forslag er i tråd med fylkestingets uttalelse. I kapitlet 15.5.2 foreslår utvalget å vurdere å flytte det nasjonale fagansvaret for fritidsklubbene og at kommunene gjør tilsvarende endring lokalt, og å knytte ansvar for åpne møteplasser, som fritidsklubber, til det kommunale samordnings - og planansvaret som foreslås innført med kulturloven (jfr. Kapittel 15.2).

VURDERING/problemstilling:

I kapittel 12.31 (s.283) beskriver utvalget hvordan mange av fritidsklubbene har hatt et sosialpolitisk heller enn kulturpolitisk formål og at dette kan ha vært til hinder for «utviklingen av fritidsklubbene som kulturhus for ungdom» (s. 283). I fortsettelsen peker utvalget på at fritidsklubber forstått som kulturhus for ungdom er en viktig arena i det lokale kulturlivet, som fortjener en større kulturpolitisk oppmerksomhet, og at det bør legges til rette for slike kulturarenaer i årene som kommer.

Den tverrsektorielle innsatsen, som Fylkestinget tar til orde for, vil bli omfattet av kommunens samordningsansvar, gitt at den foreslåtte lovendringen i kulturloven blir gjennomført.

Utvalget foreslår også at det innføres forskrifter for kvalitetskrav til innhold, organisering og bemanning av fritidsklubber, gjerne etter forslag fra Ungdom & Fritid (s. 312). Her er det imidlertid viktig at begrepet «fritidsklubb» ikke fungerer snevert eller innsnevrende.

Tilbudsstrukturen i kommunene er ulik, og må få lov til å være det, i tråd med lokale behov

Fylkestinget støtter utredningsutvalget forslag om utvikling av fritidsklubber. Samtidig er det viktig å løfte begrepet inkluderende ungdomsarenaer som kulturpolitisk mål fordi det er breiere og gir større lokalt handlingsrom.

9: Kultur og næring:

Fylkestinget ser det som viktig at det blir gjort grep for å styrke entreprenørskapsdelen av utdanningene innenfor estetiske fag på høyskole/universitetsnivå.

NOU: 2013:4

Utredningen svarer ikke på dette.

VURDERING/problemstilling:

Utredningen peker på de kulturpolitiske utfordringene knyttet til en bærekraftig kunstnerpolitikk og foreslår en todelt strategi: For det første å heve kvalitetskravet på stipend og prosjektstøtteordninger, slik at det gis mer til færre. For det andre å styrke virkemiddelbruken slik at flere kunstnere kan leve av egne, kommersielle inntekter. (kapittel 15.6)

Den andre strategien kan leses som en anerkjennelse av Fylkestinget sin påpekning av at kunstnerne må settes i kunnskapsmessig stand til å møte de utfordringene som arbeidsmarkedet gir etter endt utdanning. Som Fylkestinget påpeker, er dette spesielt viktige verktøy å mestre i et distriktsfylke med spredt publikumsgrunnlag. Sjøl om utdanningsløpet til de som velger å utdanne seg til kunst- og kulturyrker ikke er nevnt som spesielt fokusområde i mandatet til utredningsutvalget, ville ei anbefaling om tidlig entreprenørskapsutdanning vært i tråd med utvalgets egen diagnose og ikke i konflikt med det generelle mandatets ordlyd «Juridiske, økonomiske, organisatoriske og informerende virkemidler og tiltak på statlig, regionalt og kommunalt nivå skal utredes.» (Kapittel 1, side 10).

Å styrke virkemiddelbruken vil, etter utredningen å dømme, bety å gi entreprenørkunnskapen til noen få, etter utdanningsløpets slutt. Mye taler for at det er for lite og for seint til at både samfunnet og den enkelte får tilstrekkelig effekt av investeringen i kunst- og kulturutdanning. Sjøl om utdanning sokner til et annet departement, ville utvalgets solide arbeid vært vesentlig styrket om det i større omfang vurderte utdanning og kvalifisering i virkelighetsbeskrivelsen av kulturfeltet.

Fylkestinget mener at det, som ledd i en helhetlig og bærekraftig kunstnerpolitikk, er nødvendig å se nærmere på utdanningsløpet og opprettholder uttalelsen sin om at det er behov for å stryke entreprenørskapsdelen av kunst og kulturutdanningene.

10: Kultur og helse:

Ut fra både kulturperspektiv og helseperspektiv er det viktig å styrke kultur- og helseforskningen i Norge. Det bør etableres utviklingsprosjekt i kommuner og institusjoner som med basis i data fra Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag utprøver og undersøker sammenhengen mellom kulturbruk og helsegevinst.

NOU: 2013:4

Utredningen svarer ikke direkte på dette, men er opptatt av kunnskap som grunnlag for utforming av kulturpolitikk(kapittel 13.5). Utredningsutvalget støtter seg til Grund-utvalgets rapport «En kunnskapsbasert kulturpolitikk». Der foreslås det en opptrapping av forskningsinnsatsen på området for kunst og kulturvern gjennom etablering av et forskningsssenter for kultursektorforskning (s. 296)

VURDERING/problemstilling:

Utvalget beskriver hvordan kultursektoren over de siste årene har vokst, og slik blitt mer lik de andre samfunnssektorene, og i konsekvens fått økt kunnskapsbehov og styringsbehov. Det er liten tvil om at mulighetene til å møte de kulturpolitiske utfordringene utvalget peker på, for eksempel styrking av det lokale kulturlivet, kunstproduksjon, publikumsutvikling, mangfoldsarbeid, kunstneres levekår, og flere, vil bli vesentlig styrket av økt forskningsinnsats.

I dette bildet har forskning på kultur og helse en naturlig plass som viktig innsatsområde. Økt kunnskap om forholdet mellom kultur og helse vil gi et avgjørende styringsgrunnlag i forhold en av de helt sentrale kulturpolitiske utfordringene: Kulturopplevelse og – deltakelse som skeivt distribuert samfunnsgode.

Gjennom folkehelse og kultur-prosjektene «Folk I» og «Folk II» og Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag (HUNT) sitt unike arbeid kan Nord-Trøndelag tilby en viktig ressurs for kunnskapsdannelse.

I lys av dette opprettholder Fylkestinget uttalelsen sin om kultur og helse.

Konklusjon

Fylkestinget uttaler derfor følgende til Kulturutredningen 2014:

1: Fylkeskommunens rolle i forhold utviklingen av nasjonenes kulturpolitikk:

Nord-Trøndelag fylkeskommune ser det som svært viktig at en i framtida foretar en reell delegering til fylkeskommunene innenfor de virkemidler som i dag knyttes til kulturområdet.

2: Like muligheter for kulturutøvelse gjennom statstilskudd til regionale kulturfond:

Fylkestinget mener at satsing på regionale kulturfond bør tydeliggjøres som nasjonal kulturpolitisk strategi.

3: Styrking av bibliotekene som kulturarena:

Nord-Trøndelag fylkeskommune mener at utvalget burde foreslått at statlige midler settes av til oppjustering og bygging av lokale bibliotekbygg, slik at de i større grad kan fungere som møteplasser og formidlingsarenaer. Videre burde det vært konkretisert at statlige midler foreslås satt av til driftsoppgaver med delt ansvar mellom lokalt/kommunalt, fylkeskommunalt og nasjonalt nivå:

4: Kulturminnene som utviklingsressurs:

Fylkestinget mener at kulturutredningen ville vært vesentlig styrka om den i langt større grad diskuterte kulturminnepolitikken og organiseringen av kulturminneforvaltningen.

5: Frivillig sektor:

Fylkestinget støtter utredningsutvalgets tilrådinger om styrking av fritidsdeltakelsen i kunst- og kulturlivet.

6: Kulturskolene som utviklingsaktør:

Fylkestinget mener at kulturutredningen foreslår gode tiltak for å styrke kulturskolen. Samspill og koordineringsfunksjonen kulturskolen bør ha med det øvrige kulturlivet bør likevel vektlegges sterkere.

7: Heller progresjon enn prosjekt:

Fylkestinget støtter utvalgets råd om å satse tungt på et lokalt kulturløft. I en periode bør det innebære øremerkede driftsmidler. Forvaltning av tilskuddsmidler bør skje så nærme brukeren, og så ubyråkratisk som mulig.

8: Ungdom og deltakelse:

Fylkestinget støtter utredningsutvalget forslag om utvikling av fritidsklubber. Samtidig er det viktig å løfte begrepet inkluderende ungdomsarenaer som kulturpolitisk mål fordi det er breiere og gir større lokalt handlingsrom.

9: Kultur og næring:

Fylkestinget mener at det, som ledd i en helhetlig og bærekraftig kunstnerpolitikk, er nødvendig å se nærmere på utdanningsløpet og opprettholder uttalelsen sin om at det er behov for å stryke entreprenørskapsdelen av kunst og kulturutdanningene.

10: Kultur og helse:

Ut fra både kulturperspektiv og helseperspektiv er det viktig å styrke kultur- og helseforskningen i Norge. Det bør etableres utviklingsprosjekt i kommuner og institusjoner som med basis i data fra Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag utprøver og undersøker sammenhengen mellom kulturbruk og helsegevinst.

RETT UTSKRIFT
DATO 18.juni.2013